

УДК 355.432

С.М. Тарасов, Д.М. Хоменко

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА БОРОТЬБИ З КРИЛАТИМИ РАКЕТАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ

Розглянуто можливі варіанти застосування та боротьби з крилатими ракетами в сучасних умовах ведення збройної боротьби.

Ключові слова: крилаті ракети, бойові дії, локальні війни.

Вступ

Постановка завдання у загальному вигляді та його зв'язок із практичними заходами. Досвід останніх воєнних конфліктів свідчить про зміщення центру збройної боротьби у повітряний простір, де фактично забезпечується досягнення мети воєнних дій за рахунок широкомасштабного застосування високоточної зброї, у тому числі крилатих ракет різноманітного базування (КР) [1, 2]. За таких умов виникає нагальна потреба пошуку можливих варіантів протидії КР, що і обумовлює актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості застосування КР достатньо повно розкрито в [3 – 5]. Проте в даних роботах питання щодо боротьби з КР розкриваються тільки в певних аспектах, що не дає змогу визначити увесь комплекс можливих заходів боротьби з ними. Тому, метою статті є розкриття можливих варіантів комплексу протидії КР.

Виклад основних положень

Наприкінці ХХ початку ХХІ сторіччя КР застосовувалися практично у всіх конфліктах за участю США, а також в окремих операціях та силових акціях. Застосування КР зумовило важливі зміни у характері бойових дій авіації. Іншою стала оперативнотактична побудова сил у масованому авіаційному ударі. Крім ешелонів прориву ППО та ударного, в нього входив і ракетний ешелон. Більш чітко позначилася тенденція до послідовного ураження груп однорідних об'єктів. В операції “Союзницька сила” спочатку завдавалися групові та одиночні удари по об'єктах югославської ППО, потім зосереджувалися зусилля на виведенні з ладу комунікацій, інфраструктури, складів палива та об'єктів нафтопереробної промисловості [1, 2].

Під час проведення операції в Югославії для завдання ударів приблизно по 900 об'єктах економіки було використано 1,2 – 1,5 тис. КР. У ході повітряної фази операції тільки КР було зруйновано: 100 % нафтопереробної промисловості; 50 % індустрії боєприпасів; 40 % авіаційної промисловості; 40 % танкової і автомобільної промисловості; 40 % нафтоховищ; 80 % автомобільних і залізничних мостів; 70 % автомобільних і залізничних доріг [1, 2].

В усіх операціях КР та їхні носії виявилися практично невразливими через відсутність ефективної протидії іракської та югославської ППО і неможливість ураження носіїв, що не входили в їх зони ураження. За даними незалежних західних джерел втрати КР в операціях становили 12 – 15 %.

Для знищення об'єктів, залежно від їхньої важливості, живучості і площі, застосовувалося від 2-3 до 6-8 ракет в ударі. Підліт КР до об'єктів удару здійснювався з мінімальними інтервалами. За досвідом проведення операцій сформувалася тактика завдання авіацією ударів крилатими ракетами. Попри всю різноманітність варіантів завдання ударів загальними для них є такі елементи: зліт носіїв з авіабаз постійного базування на континентальній частині США або в інших регіонах, політ на великих висотах (10000-12000 м), наступне зниження і пуск КрР поза зонами досяжності засобів ППО. При цьому, під час проведення операцій головною особливістю узгодженого застосування КР і авіації було те, що перший ракетно-бомбовий удар завдавався по активних засобах ППО в інтересах наступних дій авіації. Це сприяло успішним ударним діям авіації і знижувало за оцінками командування багатонаціональних сил витрати в літаках у 3-8 разів. У наступних діях КР використовувалися епізодично, головним чином для ураження об'єктів із сильним ступенем захисту або коли тактична авіація не могла використовуватись через погодні умови. В свою чергу, КР як і будь-якої зброї притаманні низка переваг та недоліків.

Перевагами КР є: мале значення ЕПР; незначні рівні теплового випромінювання силової установки; можливість здійснення польоту на гранично малих висотах (10-15 м) з огинанням рельєфу місцевості, що дозволяє приховано підійти до об'єкта ураження, утруднює своєчасне виявлення КР і постановку вогневих завдань зенітним засобам; значна дальність дії (до 3000 км), що створює умови для запуску КР для ураження об'єктів без заходу носіїв у зону дії по них засобів ураження; висока точність наведення КР на ціль (кругове ймовірне відхилення сучасних КР становить близько 10 м); порівняно невеликі габарити і маса, що забезпечує розміщення боєкомплекту КР достатньо значних розмірів на борту як надводних, повітряних, так і підводних носіїв та створює можли-

вість масованого застосування КР на головних напрямках; здатність до запрограмованого маневру, що може дезорієнтувати засоби протиповітряної оборони (ППО) відносно напрямків і цілей запланованих ударів; можливість перенацілювання КР в польоті на інші розвідані об'єкти; відсутність негативного впливу людського фактора на ефективність виконання бойових завдань в екстремальних умовах.

До основних недоліків КР можна віднести: бойове застосування КР ускладнюється під час тривалого польоту над водною поверхнею, тундрою та іншою рівнинною місцевістю, тому що система коригування у цих умовах не ефективна; необхідність постійного оновлення інформації, щоб не допустити дезорієнтації КР у польоті через сезонне змінювання рельєфу місцевості; відносно низька швидкість польоту КР, практично прямолінійна траєкторія на ділянках, що покращує боротьбу з ракетою; під час польоту на гранично малих висотах КР не може подолати підйоми, крутизна яких перевищує 20 градусів, що призводить до необхідності обльоту високих перепон і відповідно до зменшення дальності бойового застосування (досяжності); для бойового застосування КР необхідно заздалегідь виявляти та вводити до блоку управління найбільш сприятливі райони корекції на місцевості та характерні орієнтири, що дозволяє визначати (спрогнозувати) ракетно-небезпечні напрямки; залишається достатньо тривалою підготовка КР до бойового застосування. В перспективі передбачається створення КР, які будуть мати можливість автономного, всепогодного і цілодобового застосування по об'єктах. За таких умов значно підвищуються вимоги до організації боротьби з КР.

Можливими варіантами боротьби з КР є: **перший** – знищення носіїв КР, залучаються сили і засоби авіації, ракетних військ та артилерії, Військово-Морських Сил, сили спеціальних операцій; **другий** – знищення КР на всіх етапах польоту, залучаються літаки винищувальної авіації, зенітних ракетних військ, сили та засоби ППО Сухопутних військ; **третій** – зниження ефективності застосування КР по об'єктах, забезпечується виконанням оперативного-тактичних заходів протидії КР, проведенням інженерних заходів маскування, застосування аерозольних утворень, сил і засобів заходів радіоелектронної боротьби.

Вибір доцільного варіанту боротьби з КР, насамперед, буде залежати від конкретних умов обстановки, можливостей наявних сил і засобів.

Для своєчасного виявлення КР доцільно використовувати усі способи їх розвідки в польоті. За

досвідом бойових дій радіолокаційну розвідку доцільно дублювати системою постів візуального спостереження з сучасними засобами зв'язку.

З урахуванням обстановки та наявних можливостей для протидії крилатим ракетами можливо використовувати і нетрадиційні засоби та способи боротьби з ними. Так в гористій місцевості для боротьби з КР можуть використовуватися мінні загорождення, які приводяться в дію акустичними та тепловими датчиками-детонаторами, що розміщуються на вірогідних маршрутах польоту ракет. Вибір доцільного варіанту боротьби з КР, насамперед, буде залежати від конкретних умов обстановки, можливостей наявних сил і засобів.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Повітряні кампанії у Іраку (1991, 2003 рр.), Югославії (1999 р.) та Афганістані (2001 р.) багато в чому аналогічні й дають ясне уявлення про погляди американських військових фахівців на характер майбутніх війн і збройних конфліктів. Очевидно, що вирішальну роль в них буде відігравати КР. Тому доцільно продовжити проведення досліджень направлених на створення в Збройних Силах України ефективної системи боротьби з КР.

Список літератури

1. Досвід бойового застосування військ, зброї і військової техніки в локальних війнах і збройних конфліктах / М.М. Пальчук, М.М. Лобко. – К.: НАОУ, 2001. – 117 с.
2. Воєнне мистецтво в локальних війнах 90-х років ХХ – початку ХХІ століть: навч. пос. / М.І. Рибак, Р.М. Факадей та ін.; під ред. В.Б. Толубко. – К.: НАОУ, 2004. – 176 с.
3. Моделювання бойових дій військ (сил) протиповітряної оборони та інформаційне забезпечення процесів управління ними (теорія, практика, історія розвитку). Монографія / В.П. Городнов та інші. – Х.: ХВУ, 2004. – 410 с.
4. Городнов В.П. Методика прогноза ефективності групувань родів військ ПВО / В.П. Городнов. – Х., 1999. – 32 с.
5. Загорка О.М. Методика оцінювання ефективності прикриття об'єктів від ударів крилатих ракет у групуванням зенітних ракетних військ (науково-методичні матеріали) / О.М. Загорка, О.В. Дейнега. – К.: ЦНДІ Збройних Сил України, 2004. – 31 с.
5. Синтез адаптивних структур системи зенітного ракетно-артилерійського прикриття об'єктів і військ та оцінка її ефективності: Моногр. / А.Я. Торопчин, І.О. Кириченко, М.О. Єрмошин та інші. – Х.: ХУПС, 2006. – 430 с.

Надійшло до редколегії 19.03.2013

Рецензент: д-р техн. наук проф. Г.В. Певцов, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ И БОРЬБЫ С КРЫЛАТЫМИ РАКЕТАМИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ВЕДЕНИЯ ВООРУЖЕННОЙ БОРЬБЫ

С.М. Тарасов, Д.М. Хоменко

Рассмотрены возможные варианты применения и борьбы с крылатыми ракетами в современных условиях ведения вооруженной борьбы.

Ключевые слова: крылатые ракеты, боевые действия, локальные войны.

FEATURES OF APPLICATION AND FIGHT ARE AGAINST WINGED-ROCKETS IN THE MODERN TERMS OF CONDUCT OF THE ARMED FIGHT

S.M. Tarasov, D.M. Khomenko

The possible variants of application and fight are considered against winged-rockets of the armed fight conduct modern terms

Keywords: winged-rockets, battle actions, local wars.